

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Titulus X. De his quæ fiunt à Prælato sine consensu Capituli.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

NOTÆ.

(a) **B**urg. Ita restituo textum, & epigraphen ex quinta compilatione Honorii III. edita à Cironio, ubi *sub hoc tit. cap. 2.* textus hic reperitur: veram ejus historiam retuli in *cap. licet, de usibus.*

COMMENTARIUM.

Verum est, Sede vacante, omnia ea, quæ sunt jurisdictionis, ad Capitulum devolvi, *cap. olim, de majorit. & obed. cap. 1. eod. tit. in 6. cap. ad abolendam 9. de heretic. cap. nunc. hoc tit. in 6. cap. si Episcopus 3. de suppl. neglig. eod. lib. cap. 2. de offic. vuar. eod. lib. Trident. sess. 7. cap. 10. & sess. 23. cap. 10. & sess. 24. cap. 16. probant Hallierus de hierarch. jurisdic. lib. 3. cap. 3. fol. 342. Solorzanus tom. 2. de jure Indiar. lib. 3. cap. 12. Valenzuela consil. 107. & in his Regnis Hispaniarum, ex concordia inter Magnum Philippum II. & Pium IV. Capitulum succedit in omni jurisdictione, quæ competeat Episcopo ut Episcopo, Solorzanus, & Valenzuela *ubi proxime.* In his autem; quæ ad rem dispensationem, & administrationem ipsam spectant, omni modo locum habet sententia præsentis rubricæ, *ne Sede vacante aliquid innovetur;* quæ cum sententiam perfectam contineat, pro lege habetur, ut supra probavi in rubric. *ut lue non contest.* Idem Canonici interim prohibentur quidquam sibi vindicare ex juribus Ecclesiæ, aut Prælati, qui deceffit, *cap. hoc hujus placiti 12. q. 2. cap. 45. de elect. cap. quia saepe 40. eod. tit. in 6. & omni modo de ipsius statu quidquam**

immutari non potest, dum non est qui ejus iura possit tueri, & defendere, *cap. 1. hoc tit. cap. si qua de rebus, 12. q. 2. cap. 4. & 15. de præscript. docet Barbola de potest. Episcop. alleg. 132. etiam probavi in dicto cap. 15. ideoque Capitulum non potest iudicium, etiam cum defuncto cæptum sit, suo Marte prosequi Sede vacante, ex hoc textu, nec constitutionem aliquam facere, quæ Episcopo inferat præjudicium; & si fecerit, nulla est ipso jure, etiam si juramento firmata fuerit, *cap. sicut 27. de jurejur. Corvinus lib. 1. aphorism. juris Pontif. tit. 19. Nec contrarium probat textus in cap. cum consuetudini, de consuet. in illis verbis: Irruas decernentes, si quas forte feceritis in ipsius Episcopi præjudicium, postquam est regimen Parisiensis Ecclesiæ adeptus.* Ex quibus à contrario deducitur, constitutiones eas, quas fecit Capitulum antequam Prælatum adeptus esset Ecclesiæ regimen, etiam in ejus præjudicium valere. Quia responderetur primò argumentum à contrario sensu deductum non valere, cum sequitur absurdum, deinde quia in eo textu tantum agebatur de constitutionibus à Capitulo Parisiensi factis vivo Episcopo, sine ejus consensu, & consilio, unde super illis tantum consultus Honorius respondit, idem profectò responditur de aliis in præjudicium ejus factis Sede vacante. Capitulum verò posse Sede vacante ex potestate legislativa statuta facere, quibus ligetur futurus Episcopus, probat pluribus relatis Diana p. 11. tract. 3. resol. 24. qui *integrè tract. 4. part. 8. prosequitur potestatem Capituli Sede vacante; & titulum Illustrissimi, quo concionatores salutant Episcopum, non deberi Capitulo Sede vacante, probat Illustr. Araujo tract. 2. q. 9. moral. q. 13.**

TITULUS X.

De his quæ fiunt à Prælato sine consensu Capituli.

CAPVT I.

Ex Concilio apud (a) Valentiam.

[Irrita erit Episcoporum donatio, vel venditio, vel (b) commutatio rei Ecclesiastica, absque collaudatione (c) & subscriptione clericorum.]

NOTÆ.

(a) **V**alentiam.] Ita etiam habetur in *cap. 1. sub hoc tit. de his quæ conceduntur ab Episcopo sine consensu clericorum, in 1. collect. & apud Burchardum lib. 3. Decret. cap. 170. sed in nullo Concilio Valentino Galliar, vel Hispaniarum reperuntur hæc verba, ut notavit Antonius August. in 1. compil. & lib. 1. de emendat. Gratiani, analog. 14. Severinus Binius in notis ad Concil.*

Valent. tom. 1. fol. 509. Sed in Concilio Carthag. 4. can. 32. hæc habentur verba: *irrita erit donatio Episcoporum, vel venditio, vel commutatio rei ecclesiastica, absque conventia, & subscriptione clericorum.* Ex eo citatur à Carnotensi 3. p. Decret. cap. 231. sententia verò hujus textus ex Leone citatur à Gratiano in *cap. sine except. 12. q. 2. & ab Innocentio III. in cap. 1. & 2. hoc tit. in 3. collect. Credo ergo in Synodo apud Valentiam sub Damaso celebrata anno 374. teste Baronio*

Baronio tom. 4. eodem anno, num. 12. ubi actum fuit de rebus Ecclesiæ, editum fuisse hunc canonem; sed quia ejus sententia etiam reperiebatur in dicto Concilio Carthag. compilatores alii ex Concilio Carthag. alii ex Leonē, alii ex Synodo apud Valent. citant. Hunc etiam canonem inter fragmenta quæ citantur ex Concilio Valentino Hispaniæ refert Loaylas ordine 50. Et Concilium hoc Valentinum fuisse Hispaniæ, non Galliæ, probat Escolano p. 1. annal. Valent. cap. 10.

(b) *Commutatio.*] Permutatio videlicet, ut dicemus in cap. 1. de rerum permut.

(c) *Collaudatio.*] Collaudatio est confirmatio, seu approbatio actus, l. 1. §. sed utrum, ff. de servo corrupto, Ivo Carnot. epist. 16. ibi: *Conjugium quod ante factum non laudatis, post factum nec factum, nec dicto inconsulte approbatus.* Et epist. 17. *Testatus est, plene diffinitam esse causam Apostolicâ auctoritate, & vestra vestrorumque Coepiscoporum laudatione.* Inde laudemium in constit. feudorum, Hothomanus, & alii de feudalibus verbis, eodem verbo notantur.

COMMENTARIUM.

3. *Conclusio traditur & probatur.* EX hoc textu sequens communiter deducitur disputandi assertio: *Pralatus non potest sine consensu & subscriptione Capituli res Ecclesiæ vendere.* Probat eam textus in cap. sine exceptione 52. 12. q. 2. cap. hujusmodi, §. quod si necessitas 10. q. 2. cap. nulli, de rebus Eccles. cum aliis ibi referendis. Illustrant ultra congestos in præfenti à Barbosa, & in dicto cap. nulli, idem Barbosa lib. 3. juris Eccles. cap. 30. & de potest. Episcopi 3. p. alleg. 95. Arias à Mela lib. 3. variar. cap. 23. plures congesti à Carvallo in cap. Raynuntinus, 2. p. num. 314. plures quos dabimus in dicto cap. nulli.

4. *Traditur vario dubitandi.* Sed hæc assertio difficilis redditur non solum ex juris fundamentis adducendis infra in cap. nulli, de rebus Ecclesiæ; verum etiam ex eo, quod venditio longè differt ab alienatione; ita ut alienatum non dicatur, quod venditum est, l. alienatum 67 ff. de verb. sign. quia si res distrahitur, ejus loco pretium accipitur: igitur et si alienatio rerum Ecclesiæ generaliter sit interdicta, non tamen eâ generali prohibitione continetur emptio, & venditio, & per consequens Episcopus res Ecclesiæ vendere poterit absque contentu, aut collaudatione Capituli.

5. *De origine huius prohibitionis.* Quâ difficultate non obstante, vera est præfens assertio, pro cuius expositione primò sciendum est, nonnullos ab hoc Concilio Valentino originem prohibitionis alienationis rerum Ecclesiæ repetisse: sed contrarium docuit Arias à Mela lib. 3. variar. cap. 23. à temporibus Apostolorum usque ad annum Christi 398. nullam legem latam fuisse de Ecclesiasticis bonis non alienandis, quia ex dispositione Apostolorum Episcopi dispensatores erant omnium rerum Ecclesiæ, can. 39. *Apost. cap. precipimus 12. q. 1. cap. videntes 16. ead. quest. cap. quæquæ 19. 12. q. 2. cap. quæcumque 10. q. 1. cum aliis congestis ab Antonio Augustino in epist. m. Pontif. lib. 4. tit. 80. Illustrant Turrianus lib. 1. pro canon. Apost. cap. 14. Severinus Binus in dicto can. 39. Apost. Robertus lib. 2. rerum judic. cap. 2. Mela d. cap. 23. num. 3. qui tantum deducit originem huius prohibitionis à Concilio Carthag. 3.*

relato in cap. nulli 39. 17. q. 4. Sed si verum est, præfentem canonem editum fuisse in Synodo apud Valentiam, ut supra notavi, necessariò fatendum est ab eo originem prædictæ prohibitionis repeti debere: successit Concilium Carthag. 3. celebratum sub Anastasio Papa anno 398. & sequuta fuit constitutio Leonis I. in epist. 104. cujus fragmentum extat in cap. sine exceptione 12. q. 2. eandemque prohibitionem districtius innovarunt Hilarius Leonis successor epist. 8. Agapetus epist. 6. quam explicat Baronius anno Christi 535. num. 108. Verum hæc decreta indemnitati Ecclesiarum non satis consulebant, cum prohiberent donationem, venditionem, permutationem, non verò omne genus alienationis; prohibitio namque specialis unitus, aut alterius contractus, ad aliud genus alienationis non porrigitur, l. in quorum finibus 24. ff. de pignor. nisi res à commercio eximatur, l. 1. §. eam rem, ff. quæ res pignor. junctis notatis à Donello in ut. de pignor. cap. 4. in omnibus, prope finem. Pinel. in l. 2. p. 2. cap. num. 14. C. de rescind. Rursus non exprimebantur res prohibitionem comprehendere; & si ad res mobiles prohibitio protraheretur, damnosa esset Ecclesiis potius quam utilis. Ideò post hæc decreta Leo Imperator sua constitutione, quæ extat in l. iubemus 14. C. de sacrosanct. Eccles. prohibuit cujuscumque alienationis speciem in bonis immobilibus, servis rusticis, & annonis civilibus, hoc est redditibus, & adjecitque penas nullitatis contractus, & ut accipientes bona ita alienata, eorumque hæredes tenerentur satisfacere Ecclesiæ; que tamen constitutio cum lata fuisset à Principe seculari, nullam auctoritatem præfenti prohibitioni præbebat, cap. final. hoc tit. quæ etiam ratione editum Basilii Præfati Prætorio editum anno 483. teste Baronio tom. 6. eodem anno, licet rerum Ecclesiæ alienationem prohiberet, nullius momenti esse, declaratum fuit in Synodo Romana relata in cap. bene quidem, 96. dist. Etiam imperfecta erat prædicta Leonis constitutio, quia tantum inhibebat alienationem bonorum Ecclesiæ Constantinop. ut notantur Cujacius in Novel. 7. Justin. Gudelinus de jure novissimo lib. 6. cap. 14. Quare Anastasius successor Leonis in l. privilegia 17. C. de sacrosanct. Eccles. protulit eam constitutionem ad omnes Ecclesias, adjiciens, ut ex causa necessitatis aut utilitatis liceat alienationem facere, probatâ causâ apud Magistratum census, aut defensorum civitatis.

6. *Prosequitur alii huius prohibitionis.* Sequitur juxta temporis seriem constitutio Symmachi in Synodo 4. Romana, anno 502. hæc, qui alienationem perpetuam prædii Ecclesiæ rustici, vel cujuscumque qualitatis, prohibuit, adjiciens, ut violator illius constitutionis anathematis mucrone feriretur, concessâ actione cuilibet de populo, ut prædii alienati restitutionem peteret; constat ex cap. non liceat 20. 12. q. 2. cap. si quis 6. hoc tit. Ipse etiam Symmachus epistolam misit ad Cæsarium Arelatensem Episcopum, ut collapsam Ecclesiæ disciplinam restitueret, & rerum Ecclesiæ alienationem, quam Gallicani Prælati leviter faciebant, auctoritate Apostolicâ interdiceret; unde ipse Concilium Agathense celebravit anno 506. teste Baronio eodem anno: & in can. 7. relato in cap. 1. cap. hujusmodi, §. quod si, & can. 35. relato in cap. Episcopus 34. 12. q. 2. statutum est, ne cui libet

libet Episcopo liceat res Ecclesiæ, casellas, aut mancipia, vel vasa ministerii vendere, seu per quoscunque contractus alienare, nisi causa necessitatis, aut utilitatis emerit, probanda per duos, aut tres comprovinciales Episcopos. Et tunc in *can. 22. §. 40. relatis in cap. statutu 32. cap. Diaconi 35. 12. 9. 2. prohibitum tuit Presbyteris, Diaconis, aut aliis Clericis, ne de bonis Ecclesiæ sibi commissa quidquam done, re, aut concedere præsumant, quod si fecerint, ab honore depositi tantundem reddant, quantum abstulerint, excepto casu relato in cap. si quis in quolibet 55. 12. 9. 2. Denique sub eodem Symmacho celebratum est Concilium Epauonen anno 509. & in *can. 9. statutum fuit, ut quicquid juris ecclesiastici alienatum ab Abbatibus, seu Archiepiscopis, sine consensu Episcopi fuerit, Ecclesiæ restitatur. Verum cum relatæ constitutiones essent tantum provinciales, adhuc alia generali lege opus erat. Eam tunc primus Imperator Justinianus anno 535. in *authent. de non alienandis, aut non permittendis rebus, & in authent. de alienat. & emphyteusi, quorum summam transcripsit Irenæus in authent. hoc tit. C. de sacros. Eccles. ubi Imperator constitutiones Leonis, & Anastasii ad omnes res cuiuslibet Ecclesiæ, & varios alienandi modos protulit. Sed etiam eas constitutiones, ut Principis secularis, nullas esse docuerunt Glossa & Innocentius in *cap. 1. hoc tit. in 6. Molina tom. 2. de iustitia, disp. 465. D. Gregorius Magnus, qui floruit per annos 590. valde curavit, ut res Ecclesiæ iniuste alienatas recuperaret, & deinceps alienare prohiberet; ut constat ex *lib. 1. epist. 66. & lib. 3. epist. 16. & lib. 8. epist. 55. & lib. 10. epist. 33. cuius tempore hæc prohibitio confirmata fuit in Concilio Hispal. 1. *can. 1. in Concilio Tolet. 9. *can. 1. §. 2. Anno 787. in 7. Synodo generali celebrata sub Hadriano II. statutum fuit, ne Episcopus, vel monasterii Prælati res Ecclesiæ alienare præsumant, nisi damnosæ sint; & tunc in clericos, vel agricolas eas transferant, non in Principes seculares. Sequenti etiam seculo, anno 863. eadem prohibitio apertius facta legitur in Concilio Silvanectensi sub Nicolao I. si vera est inscriptio textus in *cap. nulli 5. de rebus Ecclesiæ, ubi decemus. Præterea idem sancitum fuit in Concilio Guastalensi sub Paschali II. anno 1106. ubi statutum fuit, ut nullus Abbas, nullus Archiepiscopus, nullus Præpositus audeat possessiones Ecclesiæ commutare, vendere, seu locare. In Concilio Oxon. sub Honorio III. anno 1122. ubi inhibetur, ne quis habens Ecclesiasticam dignitatem, res Ecclesiæ consanguineis donet, in feudum det, aut quomodocunque alienet. Lugdunensi sub Innocentio IV. anno 1245. sub titulo *de usuris. Lugdunensi sub Gregorio X. relato in *cap. 2. de rebus Eccles. lib. 6. In Concilio Salisburg. sub Martino IV. anno 1281. Viennensi relato in *Clement. 1. de rebus Eccles. Extravag. ambigua, hoc tit. inter communes. Trident. sess. 25. de reformatione, *cap. 11. & aliis constitutionibus Julii III. Pauli IV. Pii IV. & V. quas refert Redoanus post tract. de rebus Eccles.************

Secundo circa solennitatem observandam, in alienatione rerum Ecclesiæ triplicem præscriptam reperiri, juxta Baldum in *dict. authentica*

hoc jus, num. 14. C. de sacros. Eccles. nempe civilem, canonicam, & consuetudinariam. Civilis refertur in *dicta l. subemus 14. authent. hoc jus; & refertur à Gratiano in *cap. ea enim, §. hoc jus 10. 9. 2. quæ non recipitur, nec servatur, ut supra notavi. Circa canonicam autem, & consuetudinariam diversa jura reperuntur, licet non idem sint contraria; Cleri consensus desideratur in *dicto cap. sine exceptione 52. 12. 9. 2. Episcopi tantum assensus desideratur in *cap. 1. de rerum permitt. consensus Primatis, vel duorum comprovincialium licentia in *cap. placuit 51. cap. Episcopus 58. cap. quicumque 66. cap. si Episcopus 12. 9. 2. cap. huiusmodi, vers. apud duos, 10. 9. 2. cap. nullus 39. 17. 9. 4. pro quorum jurium expositione dicendum est, quod cum auctis Ecclesiæ bonis difficile esset duos Episcopos convocare pro solennitate cuiuslibet alienationis, observari cœpit alia solennitas præscripta à Leone in *dicto cap. sine exceptione, circa quatuor nonnulli casus distinguendi sunt. Primus est cum agitur de alienatione rerum ad mensam Episcopalem pertinentium, in quo olim alienatio erat prohibita, nisi fieret cum consilio Concilii Provincialis, *cap. placuit, 51. 12. 9. 2. hodie Romani Pontificis desideratur assensus, *cap. 2. de rebus Eccles. in 6. qui debet præcedere, alias suspenditur Episcopus, dicto *cap. 2. Secundus est cum alienantur bona, quorum administratio ad Capitulum pertinet, quo casu Capitulo legitime congregato in loco solito ad sonitum campanæ, superior, seu qui præest, proponit tractatum, causam scilicet, & rem, de cuius alienatione agitur, & sigillatim rationes ex quibus expedit, vel non alienationem fieri, juxta Ulpianum in *l. magis puro, §. si pupillus, ff. de rebus eorum, junct. l. 1. §. 2. in 12. part. 1. Et licet consueudine receptum sit, ut tres interveniant tractatus, jure tamen communi unus sufficiebat, *dicto cap. sine exceptione cap. tua, cap. cum Apostolica, hoc tit. cap. 1. de rebus Eccles. in 6. Post prædictum autem tractatum debet sequi consensus Capituli, ex nostro textu, ibi, collaudatione junctis Abbate *num. 3. & Glossa 1. in *cap. 2. hoc tit. sufficit tamen si talis consensus à majori parte præstetur, ut probatur in *dicto cap. ea enim, §. hoc jus 1. 9. 2. cap. 1. de his quæ fiunt à majori parte: faciunt textus in *cap. 3. de jure patron. cap. auditus 29. cap. quia propter 41. vers. Vel major, de elect. cap. 2. vers. Vel majoris de testibus, lib. 6. l. quod major 19. ff. ad mancipio. & ea major pars consideratur respectu existentium in Capitulo, quia absentes non computantur, nec vocandi sunt, ut docent Abbas in præfenti, à *num. 5. & in *cap. cum omnibus, num. 13. de constitut. Molina dicta disputat 468. & relata Redoano supra, num. 51. & à Gregorio Lopez verbo *Con otorgamiento, in d. l. 2. tit. 14. part. 1. & ad minus adesse debent duæ partes Capituli, ut colligitur ex d. l. nulli, junct. l. luminarium. C. de Decur. lib. 10. vers. Duæ partes, ubi Glossa 1. Quæ jura procedunt secundum canones, ut docent Abbas & Decius *num. 31. in *dicto cap. cum omnes, Rochus de Curte de jure patron. verbo Honorificum, reprobata Glossa verbo *Constitutum, in præfenti, de quibus, & de nominibus Canonicorum, & singulorum existentium in Capitulo, debet mentio fieri in instrumento alienationis argumento textus in *l. final. C. de vendit. rer. civit. lib. 11. Et licet de jure communi omnes tenerentur subscribere, ex hoc textu, junctis Glossa in In-**********************

nocentio *hic*; hodie tamen consuetudine non servatur, ut notarunt Gregorius Lopez *ubi supra*, Socinus *consilio 15. volum. 1.* quibus omnibus accedere debet Episcopi, vel legitimi superioris licentia, ut constat *ex cap. quanto, cap. iua, hoc tit.* Tertius casus contingit, cum alienatio fit rei communis pertinentis ad Episcopum, & Clerum, in quo eadem solennitas, quae in superiori casu, necessaria est, ex notatis à Panormit. *in presenti, num. 5.* Quartus casus contingit quando alienantur res monasterii; quo casu si illud Episcopo subiectum est, causa alienationis coram Episcopo, vel eius vicario proponitur, & post causae cognitionem licentia ab eodem conceditur, *cap. Abbatibus 41. 12. q. 2. cap. in venditionibus 40. 17. q. 4.* docent Abbas *hic, num. 5.* Covar. *lib. 2. var. cap. 17. num. 1.* Castillo *de usufructu lib. 1. cap. 54. num. 22.* Quod si monasterium exemptum sit ab Episcopi jurisdictione, tunc Capituli consensus, & superioris licentia desiderantur. Quintus tandem casus contingit, cum alienantur bona hospitalium, confraternitatum, aut similibus loci pii; quo casu distinguendum est, an similia hospitalia erecta sint auctoritate Episcopi, vel sine eius licentia. Primo casu facultas Episcopi desideratur, secundo verò tantum consensus, seu tractatus desideratur. Circa solennitatem consuetudinariam etiam sciendum est, quod si per consuetudinem addatur nova forma, quae Ecclesiae utilis sit, servanda erit, Redoanus *de rebus Ecclesiae, q. 24. num. 80.* Idemque dicendum est, si solennitatis praescriptae aliquam partem levem moderetur, veluti subscriptionem clericum in praesenti statutam. Gilkenius *in dicta aubent. hoc ius, C. de sacros. num. 56.* sed si per consuetudinem omnis solennitas auferatur, & ita damnosa Ecclesiae esse incipiat, ut irrationabilis improbanda est, ex adductis *in cap. 1. & 2. de consuet. docuerunt Covar. dict. lib. 1. var. cap. 17. num. 4. Gutierrez 2. p. de iure cap. 5. num. 6. Chassaneus in consuet. Burgundiae, §. 9. num. 32.*

8.
Traditur
vaso deci-
dendi.

Quibus ita animadvertis, apparet vera ratio praesentis textus; nam cum tot Ecclesiae legibus alienatio rerum Ecclesiae prohibita sit absque debita solennitate celebrata, & venditio alienatio sit, *sed Celsus 6. in principio, l. alienatio 67. ff. de contrah. emptio.* liquidem per eam, & traditione secuta id agitur, ut si venditor dominus est, dominium transferat, *l. claribus 74. ff. eod. tit.* aut si dominus non est, usufructu conditionem, *§. ex his, Insti. per quas personas nobis acquiruntur*, ita ut pacisci non liceat, quod salva manente venditione emptori dominium non acquiratur, *l. cum manu lata 80. §. ult. ff. de contrah. emptio.* inde sub prohibitione alienationis venditionem contineri docetur *in l. 1. & per tot. C. de praed. minor. l. fundum 17. ff. de fundo dotali*, immò sub venditionis voce alias alienationis species contineri probat Joannes Robertus *lib. 1. animadv. cap. 8.* R. Et ergo in praesenti docetur Episcopum res Ecclesiae vendere non posse absque solennitate, id est, consensu, & collaudatione Capituli, quod aded verum est, ut ea solennitate deficiente, nulla sit alienatio, quamvis utilis Ecclesiae appareat, *dict. cap. sine exceptione*, ubi glossa, *verbo Profuturum 12. q. 2. cap. 1. de rebus Ecclesiae in 6.* defendunt Sarmiento *1. p. de reddit. cap. 2. per tot. Matienzo in l. 2. tit. 3. lib. 5. recopil. glossa 1. num. 13.* Sed licet pra-

dicta solennitas alienationem praecedere debeat, ex supra traditis, si postea sequatur, in Ecclesiae utilitatem sustinetur alienatio, argumento textus *in cap. si qua 12. q. 2. cap. cum nos 3. hoc tit.* docent Glossa *in cap. 1. verbo Sede*, ne *Sede vacante*, Orofius *in l. cum hi 8. §. eam. ff. de transact.* ita ut ipsa alienatio censetur valere non ex tunc, id est, à die alienationis; sed ex nunc, id est, à die rati- habitationis. Abbas *in cap. cum nos, hoc tit.* Molina *d. diffus. 468.*

Nec obstat dubitandi ratio supra pensata; nam cum dicimus, venditionem alienationem esse, de ea agimus, quae non solum est perfecta mutuo consensu, juxta textum *in l. 1. ff. de contrah. emptio. rati. princip. Insti. eod. tit.* ubi plura D. Nicolaus de Castro; sed etiam traditione sequuta, per quam dominium transfertur, *l. traditionibus, C. de pactis*; venditio namque traditione non sequuta magis alienationi proxima est, quam alienatio proprie dicatur, *d. l. alienatum 67. ff. A. v. f.* Sed quia in rebus Ecclesiae servandis ita cautè procedi oportet, ut non solum tollatur actus, in quo alienatio exercetur; sed etiam omnis actus, per quem ad alienationem perveniri possit, ex regula legis finalis, *C. in quibus causis in integr. restit.* ided facti canones non solum venditionem rei traditione perfectam, verum & mutuo tantum consensu celebratam prohibuerunt. Illud tamen difficile est, an sicut praesenti prohibitione generalis de non alienandis Ecclesiae rebus, comprehenditur venditio; è contrario praesenti textu, & aliis antiquis Ecclesiae canonibus supra relatis, venditio specialiter prohibita, quaecunque alienatio interdicitur censetur? Et affirmativa sententia suadet ex eo, quod venditio contractus similes comprehendit, *l. sicut, §. venditionis, ff. quibus modis pignus vel hypotheca.* Rursum quoad hujusmodi contractum adest latissima acceptio, ut ex lege XII. Tabul. omnem alienationis speciem sub eo complecti voluerit, *l. statuliberi 29. §. Quintus, ff. de statulib.* probat Robertus *d. lib. 1. animadv. cap. 8.* Verum tamen dicendum est, necessariam fuisse interdictionem generalem alienationis, nec virtute praesentis prohibitionis alios contractus comprehendendi potuisse, *ex l. in quorum 24. ff. de pignor.* nam prohibitio restrin- gens facultatem disponendi de rebus propriis, strictè debet interpretari, ut resolvit Caldas *tratt. de emptio. & vendit. cap. 3. num. 1. & cap. 8. num. 26.* Ut autem aliud est vendere, aliud donare, aliud permutare, & cetera; sic etiam venditione prohibita alii contractus sublatis non intelliguntur, ut constat ex casibus relatis *in l. si pupillorum 7. §. si Prator, ff. de rebus eorum, l. final. C. de praed. Decur. lib. 10. in quibus sub venditione alii contractus non veniunt, sicut etiam sub emptione alii contractus non continetur: unde legatis rebus emptis, quaestio alio titulo non debentur, *l. item 49 §. item, ff. de legat. 3.* & qui prohibetur emere, non veratur pignori accipere, *d. l. in quorum*; unde post specialem prohibitionem venditionis rerum Ecclesiae necessaria fuit generalis prohibitio alienationis earum. Nec contractum suadet ex *dict. l. sicut 8. §. venditionis, ff. quibus modis pignus*, in qua tantum agitur de exceptione sententiae propositae *in §. si voluntate*, ejusdem legis, ubi docuerat Marcianus, permissa à creditore venditione pignoris, obligationem ejusdem remitti: postea*

postea differit, quinam contractus celebrari possint, ita ut ex permissione creditoris pignus distrahi dicatur; & ait in dotem dationem concessam intelligi; & donationem, nisi forte eo animo fuerit creditor, ut ex pretio rei distractæ sibi fieret satis: sed hæc sententia ita exponenda est, ut donare possit debitor, & in dotem dare, non quia venditionis nomine hi contractus veniant, sed ex sententia & mente creditoris; nisi enim voluit ex pretio rei distractæ sibi caveri, remissionem pignoris videtur fecisse, ut debitor de re sua disponat quomodo sibi expediat: docuerunt Caldas *ubs supra*, Arias de Mesa *lib. 1. var. cap. 5.* Nec obstat textus *in dicta l. stantiberi, §. Quinque*, qui eodem modo est exponendus; nam quod ibi dicitur, emptiois verbo omnem alienationis speciem comprehendit, perpetuum non est, neque ex proprietate verbi colligitur, sed ex sententia legis ad speciem ibi subjectam restringitur, ut laicus docuerunt Cujacius *lib. 2. obser. cap. 7.* Sarmient. *lib. 3. select. cap. 1.* Robertus *lib. 1. animadv. cap. 7.* Genoa *in Concl. fol. 538.* Amaya *in lege unica, C. de vendit. rer. Wilembach. disput. 5. num. 5.* Illud tamen sciendum est circa hanc alienationis speciem, quod licet venditio emptioem soleat etiam comprehendere, cum veteres promiscue his appellationibus uterentur, *l. veteres 19. ff. de alt. empti.* & correlativa sint emere, & vendere; quare dispositum in uno, in alio statutum creditur, *l. 1. C. de cupres. lib. 11.* atamen cum Prælati admittit in præsentii textu potestas vendendi res Ecclesiæ, non interdicitur ex illis otiosam pecuniam in emprionem prædii, vel alterius rei conferre, quia non viget eadem ratio prohibitiõis. Facit exemplum iuris, de quo *in l. 4. ff. de admini. str. l. 3. C. de usur. pupil. juncto Gutierrez 2. p. de intel. cap. 9.* à quo ad Prælatum non male deducitur argumentum: & ita licet Prælati prohiberentur vendere rem Ecclesiæ, non ideo illi interdicitur ex pecunia otiosa prædium emere, cum hoc utilis sit Ecclesiæ, quam pecuniam infructuosam retinere.

10. Sed supra traditæ assertioni obstat textus *in cap. dilecti 3. de emptioe & vendit.* ubi venditio sylvæ facta fuit in scio Capitulo Beluacensi, & sic sine solemnitate præscripta in hoc textu; & tamen sustinetur talis contractus, nec ideo irritatur. Igitur quia consensus, seu collaudatio Capituli non desideratur in alienatione prædii ecclesiastici, Pro cuius textu expositione sciendum est, in ejus specie duplici ex causa actum esse ad rescissionem venditionis. Primâ, quia minus dimidiâ justî pretii pro sylvâ Canonici acceperunt, quare illis competeat beneficium legis secundæ; *C. de rescind. vendit.* Secundâ, quia sine Capituli consensu, & subscriptione facta fuit, quare iudices sylvam restitui iussunt ejus venditione rescissa; sed illorum senti-

tentia fuit per Innocentium revocata, quia juxta remedium dictæ legis 2. debebant alternativè pronunciare, electione data emptori, ut pretium justum restitueret, vel rem redderet, *l. si dolus, C. de rescind. vendit.* dicemus *in dicto cap. 3.* Si verò ob defectum solemnitaris venditionem rescindi iudices volebant, id primùm probari oportuit per Ecclesiam videlicet, quod sine solemnitate celebrata fuisset emptio, quia iudex secundùm allegata, & probata tantùm sententiam ferre potest, *l. illicitus, §. veritas, ff. de offic. Præsidis*; at in specie dicti capituli 3. non constabat de defectu consensus Capituli; quare dum Innocentius sententiam priorum iudicum retractat, reservat etiam jus Ecclesiæ, ut contra venditionem agere possit, ob defectum consensus Capituli; & ita cum de eo defectu non constaret primis iudicibus, non potuerunt ob solemnitaris defectum venditionem irritare. Nec obstat si in testes, consensus Capituli in eo textu præsumi, quia licet talis solemnitas pro forma desiderata in præsentii textu, & *in cap. 1. de rebus Ecclesiæ, in 6. in factis* consistat, & proinde non præsumatur, *l. in bello, 12. §. factis, ff. de capere. vis, docent Panormit. in cap. ea noscitur, num. 9. hoc tit. Menochius lib. 2. de præsumpt. præsumpt. 75. num. 21.* hoc tamen limitatur nisi triennale tempus elapsum sit, quia ex tali tacita ratihabitione venditio aliàs nulla convalescit, & per consequens cum in eo textu de solemnitate non constaret, nec elapsum esset tam diuturnum tempus, videbatur sufficienter constasse de defectu solemnitaris. Nam respondendum est, quod licet verum sit, solemnitaris non præsumi, nisi probetur, & talis probatio incumbat illi, qui solemnitaris interfuisse dicit, *l. quæcumque, §. final. ff. de publicis. na; l. 2. C. de probat.* tamen si Ecclesia agit, & possessor rei distractæ convenitur, Ecclesiæ incumbit onus probandi defectum solemnitaris cum emptor interim tutus sit possessione, *cap. cum venissent 6. de insti. docet Redoanus de rebus Ecclesiæ, q. 39. num. 6.* unde cum *in dicto cap. 3.* Ecclesia peteret rescissionem contractus, debebat probare defectum solemnitaris, quæ cum extrinseca sit, non præsumitur, nisi probetur. Et si adhuc scisciteris, quare si *in dicto cap. 3.* sententia priorum iudicum infirmatur, quia electionem non præstabat emptori supplendi justum pretium, vel restituendi sylvam, quomodo Innocentii sententia sustinetur; quæ prædictam electionem etiam non præbebat? Respondeo injustam fuisse in specie dicti capituli 3. sententiam priorum iudicum, quatenus electionem emptoribus à jure concessam denegarunt; at non esse iniquam Innocentii sententiam, etsi eandem electionem non concederet, ex eo; quia priores iudices diffinitivam sententiam contra jus præscriptum *in dicta l. 2.* protulerunt; at Innocentius tantùm interlocutoriam sententiam protulit, ut injuriam illatam Ecclesiæ ex executione prædictæ sententiæ tollerét.

CAPVT II.

Alex. III. (a) *Norvicensi Episcopo.*

Continebatur in litteris à te nobis transmissis, quod cum super decima de Querche inter Magistrum Hub. & N. de mandato nostro coram te (b) verteretur, constiterit tibi, quod M. Abbatissa sanctæ Mariæ de (c) Wint. pro communi voto, & unanimi consensu, conventu assensum præstante, decimam ipsam prædicto H. concessit & Rad. Winton. Archidiaconus per clavem & librum sibi exinde investituram fecit: Magister verò N. probavit coram te idoneis testibus, quod præfata Abbatissa præscriptam decimam sibi prius dederat, conventu non contradicente, quàm eam præfato Huberto dedisset, & quod à diocesano Episcopo ejus fuerit concessio confirmata. Unde quia nos consulere voluisti, cui concessioni innitendum sit, consultationi tuæ taliter respondemus, quod concessio prius facta, si conventu sciente, & non contradicente facta est, robur firmum debet habere. Verùm si præfata Abbatissa ignorante conventu, aut contradicente, prius prædicto N. decimam suam concessit, & non post multum tempus de assensu conventus eandem decimam memorato Huberto dedit, sic ut tibi eam datam fuisse constet, secunda concessio debet præjudicare priori.

NOTÆ.

1. (a) *Norvicensi.*] Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc tit. cap. 2. & in cap. continetur, de despons. impub. & post Concilium Lateran. p. 47. cap. 5.* ex quo Conciliorum volumine ita restituo integram hujus textus. De Ecclesia Norvicensi egi in *cap. 9. de rescriptis.*
- (b) *Vertetur.*] *Quæstio vertetur,* supplet Antonius Augustinus in *notis ad hunc textum, in 1. collect.*
2. (c) *Sancta Maria de Wint.*] *Lege de Wilt.* Wiltonia enim, in pago proximo ad Satisbariam urbem, erat cœnobium hoc monachorum D. Benedicti, ut refert Polydorus. *Veigil. lib. 6. histor. Angliæ, fol. 117.*

COMMENTARIUM.

1. Difficilis profectò, & meritò vitus est præfatus textus juris Interpretibus, duplici ex capite. Primò, quia si in textu antecedenti docetur, in qualibet alienatione rei Ecclesiasticæ desiderari simul cum Præfato collaudationem, & subscriptionem Capituli, quomodo in præfati Abbatissa poterat tacente Capitulo decimam Magistro Huberto concedere, & per consequens alienare. Secundò quia ait Alexander, secundam decimam concessionem consentiente Capitulo factam, ita demùm præfati priori, ignorante, vel contradicente Capitulo celebratam, si statim, & non elapso longo tempore facta sit; ubi innuitur, quod si post longum tempus secunda concessio facta fuit, prævalet prior, etiam reuente Capitulo facta, quasi Magister Hubertus per præscriptionem decimam, seu ejus jus acquisierit, cum certum sit, in tali casu nullo modo præscriptionem procedere, ex traditis per Beronem in *cap. de quæria, de prescript.* His difficultatibus, ut satisfaciant Glossa, & antiquiores in præfati, Beronem ubi

proximè, num. 25. in varias distrahuntur sententias. Aliqui accipiunt textum hunc de alienatione rei modicæ, quo casu non desideratur eadem sollemnitas, quæ exigitur in alienatione rei gravis æstimationis, *cap. terrulus 12. q. 2.* ita Rebuffus *de decimis 9. 5. num. 34.* & alii congesti à Barbofa in præfati, ipsi etiam docent, Alexandrum III. desiderare, ut non post multum tempus secunda concessio facta sit, quia si longum tempus elaboratur, præsumitur Capituli consensus ex diuturna taciturnitate. Sed his, & aliis on. istis sententiis, existimo cum Brito, quem laudat, & sequitur Carvalho in *cap. Raynuntius, 2. p. num. 333.* textum hunc nullo modo esse accipiendum de alienatione decimarum, vel similis rei ecclesiasticæ; sed potius de præsentatione ad beneficium, quæ competeat monasterio sanctæ Mariæ; & ita decimam in præfati non significare quod sonat, sed potius beneficium Ecclesiasticum, ut in *cap. vestra, de locato.* Quædetur hæc interpretatio ex eo, quia in præfati refertur hujusmodi decimæ, seu beneficii concessionem confirmasse Episcopum, & Archidiaconum investituram dedisse per clavem, & librum: quæ omnia propria sunt institutionis canonicæ, & investituræ corporalis in beneficio: quis autem unquam audivit, in alienatione decimarum à personis exemptis facta desiderari institutionem Episcopi, & investituram Archidiaconi, quæ peculiariter sunt beneficii ecclesiastici, ut probavi in *cap. ut nostrum, de offic. Archid. cap. 3. de insti.* Unde faciliè, & noviter respondetur secundæ difficultati: Ideo enim exigit Alexander, ut non post multum tempus secundam concessionem fecerit Abbatissa, quia si elapsum tempus diuturnum esset, ex taciturnitate præsumeretur consensus, juxta textum in *l. cum de in rem verso 8. ff. de usur. l. 2. C. de fideicom. l. pen. & ult. ff. de inoffic. l. 4. C. de non numer. pecun. l. item si 7. S. final. ff. ad Maced. l. si major factus, junctis traditis à Barbofa *de potest. Episc. alleg. 95.* Flores de *Mena variat. q. 23.**

CAPVT III.

Alexand. III. (a) Vigor. Episcopo.

Cum nos jam pridem, si bene meminimus, tibi per litteras nostras indulserimus, Cur si I. prædecessor tuus, reclamante Capitulo Ecclesiæ tuæ, Abbati, & Fratribus de Offencia Ecclesiæ de Braja contulit, eam tibi revocare liceret; jam dictis Fratribus, sicut asseris, litteras nostras indulsumus, ut ipsi Ecclesiæ jam dictam dimitteres pacifice possidendam, immemores existentes illius scripti, quod super hoc tibi fuerat indultum. Licet autem hoc tibi indulserimus, prudentiam tuam monemus & hortamur attentius, quatenus divino intuitu, & pro reverentia Beati Petri, & nostræ Ecclesiæ ipsam, si quoquo modo sine gravi detrimento Ecclesiæ tuæ fieri potest, jam dictis Fratribus in pace, & quiete dimittas; quia decet providentiam tuam ad commodum, & profectum religiosorum locorum intendere, & quod idem prædecessor tuus pietatis studio fecit, ratum, & firmum habere. Si autem eandem ipsi Ecclesiæ dimittere fortè non poteris, non obstantibus litteris, quas prædicti Fratres super hoc impetraverunt, scriptum tibi exinde indultum in sua volumus stabilitate consistere, quoniam certum est, de rigore juris concessionem illam non tenere, si reclamante Capitulo per eundem prædecessorem tuum ipsam constat factam fuisse, nisi idem Capitulum concessionem ipsam ratam (b) postmodum habuisset.

NOTÆ.

textus litteram. De Vigorniens. Ecclesia nonnulla notavi in cap. 9. de elect.

(a) Vigor.] Ita legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 3. ex qua restituo hujus

(b) Ratam.] Quatenus per ratificationem alienatio facta confirmetur, dicitur in cap. 2. de transact.

CAPVT IV.

Idem Hierosolym. (a) Patriarchæ.

Novit plenius, sicut credimus, tuæ discretionis prudentia, qualiter tu, & fratres tui unum corpus sitis, ita quidem, quod tu caput, & fratres tui membra esse probentur. Unde non decet te, omissis membris, aliorum consilio in Ecclesiæ tuæ negotiis uti, cum id non sit dubium, & honestati tuæ, & sanctorum Patrum institutionibus contraire. Innoruit siquidem auribus nostris, quod tu sine consilio fratrum tuorum Abbates, & Abbatissas, & alias Ecclesiasticas personas instituis, & destituis, non considerans, nec attendens, quomodo te non sit dubium statuta sacrorum canonum transgredi, cum in hujusmodi causis clericorum, & laicorum circa te commemorantium, qui de corpore ipsius Ecclesiæ non sunt, potius quam fratrum tuorum consilio inducaris. Inde est, quod discretioni tuæ auctoritate Apostolica prohibemus, ne Abbates, Abbatissas, vel alias Ecclesiasticas personas sine consilio, & assensu Prioris, & fratrum tuorum Canonicorum sancti Sepulchri instituire, vel destituere aliqua ratione de cætero præsumas. Quod si fortè, quod non credimus, contra prohibitionem nostram attentate præsumperis, nos tales institutiones, & destitutiones, si quas amodò feceris, auctoritate Apostolica cassamus, & omni robore, & stabilitate carere decernimus.

NOTÆ.

(a) Patriarchæ.] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 4. pro cujus inscriptionis, & præsentis textus expositione sciendum est; Patriarchalem Hierosolymitanam Ecclesiæ à prima ejus institutione clericos regulariter viventes habuisse jam temporibus D. Clementis, ut constat ex cap. dilectissimi 12. q. 1. D. D. Gonzalez. in Decretal. Tom. III. Pars I.

& in ea sequentibus sæculis observata fuit regula sancti Augustini, ut probat Pennotus lib. 2. historiar. Canonic. cap. 41. num. 2. & ipse Patriarcha habebat subiectas alias Ecclesias, etiam Canonicorum regularium, ut ex cap. 58. veteris histor. Orientales, refert Pennotus in hæc verba: Patriarchalis siquidem Ecclesia, qua est Dominici Sepulchri sub monte Calvario, Canonicos habet regulares secundum habitum; & regulam Beati Augustini.

Augustini viuentes. Habent autem Priorem ad quem dicitur Canonice pertinet eligere Patriarcham, quae illi loco Abbatis. In Ecclesiis autem Templi Domini, & Montis Sion, & Montis Olueti, sunt Abbates, & Canonici secundum regulam praedictam Beati Augustini Domini ministrantes. Et ex Philippo Novariensi lib. 3. chron. cap. 14. ibi: Habet insuper praedictus Patriarcha, Abbates, & Priores sibi subiectos, insignia Pontificalia, baculos, & mitras, annulos, & sandalia ex privilegio dignitatis habentes. Domino Patriarcha in ministerio reverenter assistentes: Patriarchatus siquidem Ecclesia Domini Sepulchri sub Monte Calvario Canonicos habet regulares, secundam regulam, & habitum Beati Augustini viuentes: habent autem

Priorem, ad quem cum praedictis Canonice pertinet eligere Patriarcham. Et temporibus Godofridi, qui Hierosolimam de manibus Saraceno- rum recuperavit anno mto. instituta, ibi seu restaurata fuit Congregatio Canonico- rum Domini Sepulchri, ut late refert Pennotus dicto lib. 2. cap. 67. per totum. Ex quibus apparet, recte Alexandrum III. in praesenti decrevisse, Patriarcham ipsum Hierosolymitanum caput esse, Canonicos vero sancti Sepulchri membra, & atque ideo illis inconfultis non debere: Patriarcham Abbates, & Abbatissas in monasteriis ipsius Congregationis instituire, seu destituere, caeteraque eis disponere.

CAPVT V.

Idem. (a) eadem.

Quanto maiori dignitate, dante Domino praemines, tanto decet amplius, & oportet te in omnibus eam diligentiam, & gravitatem habere, qua omnia videaris sine nota, & reprehensione peragere, & laudabiliter in iuncta tibi sollicitudinis officium dispensare. Audivimus autem, unde mirati sumus, sicut mirari merito poteramus, quod in concessionibus, & confirmationibus, ommissis Canonice Ecclesiae tuae, consilium clericorum, & laicorum circa te commemorantium, qui non sunt de corpore ipsius Ecclesiae, interdum, immo saepe requiris, & in eisdem concessionibus, & confirmationibus iuxta eorum consilium, & voluntatem procedis: & in privilegiis etiam, quod tuam profus dedecet honestatem, ad maiorem auctoritatem, & certitudinem nomina fratrum tuorum, qui absentes fuerint, tanquam si praesentes fuissent, facis subscribi. Quia igitur non decet prudentiam tuam in negotiis tibi commissis Ecclesiae consilium fratrum tuorum postponere, cum quibus unum existere comprobatis: f. t. per A. f. p. m. quat. in concessionibus, confirmationibus, & aliis ejusdem Ecclesiae negotiis fratres tuos requiras, & cum eorum consilio, vel sanioris partis, negotia eadem peragas, & pertractes, & quae statuenda fuerint, statuas, & errata corrigas, & evellenda disipes, & svelles. Nec absentium fratrum nomina inscribi aliquatenus facias, quia talia monumenta irrita sunt, & falsa; & tu exinde quaestionem falsi poteris non immerito formidare. Nos enim universa privilegia, in quibus absentium fratrum nomina ipsi ignorantibus, vel absentibus subscripta sunt, vel amodo describentur, irrita esse decernimus, & nullius firmitatis robur habere censuimus.

NOTA.

(a) Idem eadem. Alexander videlicet III. Patriarcha Hierosolym. ut in textu antedehi, qui ad eandem tractationem spectat;

hec scio quo fine eadem Decretalis in duas partes secaretur a Compilatoribus, ut in alia Innocentii epistola fecerunt, relata in cap. cum contingat 29. & sequenti, de decimis.

CAPVT VI.

(a) Coelestinus III.

Eanoscitur. Et infra: Ex tua siquidem nobis est parte propositum, quod cum in provincia tua saepe contingat, ut ad Ecclesias, in quibus (b) collegia jus representandi noscuntur habere, eorum Abbates, aut per se, aut per (c) litteras suas personas idoneas dicecesanis Episcopis representent: quibus representatis postmodum, & receptis, aliquando (d) postea contradicunt monachi, seu alterius Ordinis collegia, & reclamant. Super quibus aperto quaeris certificari responso, utrum institutio jam facta, vel adhuc facienda, propter huiusmodi debeat impediri. Ad quaerendum tibi

tibi duximus hoc modo respondendum, quod videlicet in præsentationibus talium Prælatorum intelligi debet, quod de collegiorum suorum fiant assensu, sine quo firmitatem non valent aliquatenus obtinere. Unde eum constiterit conventus, vel majoris, vel sanioris partis non adfuisse consensum, institutiones hujusmodi convenit evacuare, nisi ex antiqua & approbata consuetudine, vel concessa libertate aliquis eorum probaverit, commissi sibi collegii non debere in Ecclesiis, seu beneficiis (e) collationibus requiri consensum.

NOTÆ.

(a) *Celestinus.* Ita etiam legitur in secunda collectione, sub hoc tit. cap. unice. sed ve reor, ne legendum sit *Clemens III.* ut legitur in cap. ea nascitur, de appellat. in 2. collect. cap. ea nascitur, de insti. cap. ea nascitur, de sent. excom. Nulli tamen exprimitur, cui missa sit præsens Decretalis, licet Archiepiscopo alicui referri eximaverint Hostiens. & Butrius num. 8. *Immola num. 1.* Ancharanus, Cardinalis, & alii hic, inde inferentes, Archiepiscopum in his, quæ univ ersaliter tangunt totam provinciam, & ibidem generaliter committuntur, habere jurisdictionem ordinariam, cap. 3. de Insti. Novel. 123. de sanctissimis Episcop. §. ut autem: sed unde colligant hanc decretalem missam esse Archiepiscopo, ipsi non exprimitur; nos tamen id deducimus ex illis verbis: *Cum in provincia tua sepe contingat; quæ aperte ostendunt Metropolitanum esse quem alloquitur Clemens III.* nam ut docuit Pelagius II. relatus à Gratiano in cap. seote, §. 9. provincia illa est, quæ habet decem, aut undecim civitates, & totidem minores potestates, & unum Metropolitanum, aliosque suffraganeos decem, vel undecim Episcopos. Si ergo in provincia unus Metropolitanus est, unicus Clemens III. cum dicat; *in provincia tua,* cognoscitur cum Metropolitanum loqui; siquidem ipse solus provinciam habet: de ejus jurisdictione, & dignitate plura congesti in cap. pastoralis, de offic. ordina.

(b) *Collegia.* Collegium nihil aliud est, quam cætus plurium, quo simul sodales plures colliguntur. Cujacius lib. 7. obser. cap. 30. *Briffonius verbo Collegium;* unde & sodalitia collegia dicuntur ad Ulpiano in l. 1. ff. de collegiis, Antonius Martheus de crimin. lib. 47. tit. 15. de collegiis, Revardus ad leges 12. Tabul. cap. 28. Collegia regulariter prohibita sunt ob metum factionum; aliæque similia incommoda, quæ prosequuntur Alciatus, Gentilis, & Fornerius in l. Neracius, ff. de verb. sign. Cujacius dict. cap. 30. *Briffonius lib. 1. select. cap. 14.* Romæ plura permissa fuerunt non solum artificibus, de quibus passim agit in C. Theodos. & plura congesterunt Panciroli in notitia utriusque Imp. tit. de corpor. aris. *Desiderius Heraldus emendationum cap. 42.* Sathnasicus ad jus Atticum, cap. 4. verum & religionis causâ; inde collegia Pontificum in l. 2. §. deinde, ff. de orig. juris. l. 1. §. 1. ff. de collegiis; licitumque erat apud eos Judæorum collegium, l. 1. 2. 4. 11. 13. 14. l. 1. §. i. C. de judæis, l. spadonem 15. §. iam autem, ff. de excusat. tit. 1. circumcidere 11. ff. ad leg. Cornel. de sicariis, l. 3. §. ult. de Decur. Erant etiam licita, quæ studiorum causâ contraherantur, veluti Jurisconsultorum, Medicorum, Grammaticorum, D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars I.

l. medicos 6. C. de professoribus; item publicanorum, qui publica vectigalia, aurifodinas, argentifodinas, & salinas conducebant, l. 1. ff. quod cuiusque univers. argentariorum, l. 6. ff. de edendo, l. cum duobus 5. §. cum duobus, ff. pro socio. Quibus autem permissum est corpus habere collegii, eorum nomine proprium est, ad exemplum Republicæ habere eam communem, actorem, sive syndicum; per quem negotia communia expediuntur, l. 1. §. quibus autem, ff. quod cuiusque universitat. probavi latè in cap. unice, de syndico: unde quæ collegii sunt, non esse singulorum dicit Ulpianus in l. simuni, ipse 2. ff. eod. tit. Unde in actibus collegii non sufficere caput collegii adesse, sed omnes, vel saltem majorem partem interesse debere docetur in l. nulli, cum duobus sequent. ff. eod. tit. unde cum in terminis hujus textus ad Ecclesias, seu collegia jus præsentandi pertineret, ut constat ex illis verbis, Ad Ecclesias, in quibus collegia jus præsentandi habere noscuntur; rectè ducitur, non potuisse Abbatem per se solum præsentare; nam et ipse collegii caput sit, cap. novit, hoc tit. cap. post electionem; de concess. præbend. l. ult. ff. quod cuiusque univers. non tamen ipse solus collegium est.

(c) *Per litteras suas personas idoneas.* Ex quibus verbis deducunt Cardinalis & Butrius hic, *Conratus de sacra. cap. 6. p. 4. num. 18.* posse absentem ad beneficium, vel Ecclesiam præsentari, quod difficile redditur ex cap. cum & plantare, §. in Ecclesiis, de prov. l. i. In Ecclesiis vero suis, quæ ad eos pleno jure non pertinent, Episcopi representent. Quæ quidem verba significant præsentationem ad beneficium non esse per litteras faciendam, sed præsentibus tam præsentante, quam præsentato; namque verbi representent, proprietas ea est, ut significet, præsentiam realem, non autem actum per litteras, aut per procuratorem, l. simuni 15. §. quod si quis præsens, ff. ad legem Juliam de adult. l. consentaneum, C. quomodo & quando, Clemens dudum, §. statumus, de sepulturis; probant *Briffonius lib. 16. de verb. signif.* *Lambertinus de jure patron. p. 3. lib. 2. artic. 1. q. 11. num. 12.* plures relati à *Garcia de benef. 4. p. cap. 1. num. 16.* per quem textum ipsi fatentur, præsentationem non esse faciendam per procuratorem, aut per litteras; & ut difficultatem hujus textus effugiant, differentiam constituunt inter patronum præsentantem, & clericum præsentatum; affirmantque, præsentatum præsentem esse debere, sicque accipiunt textum in dicto §. in Ecclesiis; in præsentante verò sufficere, quod per se, aut per litteras representet, juxta textum hunc: sequitur eos *Barbosa in collect. ad textum in dicto §. in Ecclesiis, num. 30.* Differentiæ ratio in eo consistit, quod præsentationis actus, cum consensum tantum contineat, personalem præsentiam non requirit, sed satis est, quod litteris consensus exprimat, cap.

cap. opatum, 100. dist. cap. 1. 64. dist. cum aliis: at verò ex parte presentati presentem adesse oportet, non tantum in parochialibus, sed etiam simplicibus beneficiis, cum debeat examen praecedere, an presentati sint idonei, vel non, Trident. sess. 7. de reform. cap. 13. quod examen per procuratorem fieri non potest, unde presentatus non tenetur necessariò coram Episcopo comparere personaliter. Nec tunc obstant textus in cap. accedens 24. de praebend. cap. si tibi absenti, eod. tit. in 6. nam loquuntur in investitura, & collatione, in quibus cum examen non desideratur, ideo etiam per litteras fieri possunt. Quae doctrina quamvis vera sit, nec convenit dicto §. in Ecclesiis, nec necessaria est; siquidem in eo textu non agitur principaliter quomodo presentatio faciendâ sit, sed tantum docetur, ut templarii institutiones facere non praesumant in beneficiis, in quibus tantum jus obtinent patronatus; sed Episcopis clericos repraesentent per se, aut per litteras, ut ab ipso institutionem accipiant.

4. (d) *Postea contradicunt.* Quae verba ita exponenda sunt, si ignaro conventu presentatio facta fuit, aliàs enim, si sciente, & non contradicente fiat, contrarium observatur, ut constat ex cap. 2. hoc tit. cujus decisio juvat ex illo juris principio, quo docemur, videri consentire eum, qui scit, & tacet, l. 2. ff. solut. matrim. l. 4. ff. de servit. urban. cap. si servus sciente, 54. dist.

3. (e) *Collationibus.* Id est, praesentationibus, nam & presentatio donatio dicitur, cap. ult. de concess. praebend. licet regulariter respectu patroni aliud importet collatio, aliud presentatio. Prima ad illum non pertinet, secunda verò ad illum spectat, cap. ult. de iure patron. dum accipit verbum collationibus, pro vera collatione; & ait sententiam Clementis III. esse; quod si collegium beneficia habeat, aliâ presentationis, collationis alia, si Abbas consuetudine, aut privilegio, ut solus sine collegio conferat, acquirat jus, hoc ipsum ad praesentationes extendatur, ex regula textus in cap. ex parte, de decimis; quae interpretatio non placet, cum certum sit consuetudinem, vel privilegium in odium, & praedictum aliorum non extendi: quare rectius Butrius in presenti, num. 12. existimat verbum collatio, aut late, aut strictè sumi; in lata verò significatione comprehendere etiam praesentationem, in stricta verò tantum significare collationem, dist. cap. ult. de iure patron. cap. cum illis, de praebend. lib. 6. Unde verbum collationibus, in presenti late accipiendum esse contendit.

COMMENTARIUM.

6. *Conclusio traditur, & probatur.* **E**ssertio: Si presentatio spectat ad Praelatum & Capitulum, non potest Praelatus per se instituere, vel destituere presentatos sine consensu Capituli. Quae conclusio quoad primam partem probari potest ex cap. ult. de supplend. neglig. cap. ex transmissa, in fine, de renunc. cap. significatum, de praebend. cap. cum in Ecclesia, eod. tit. in 6. cap. ex insinuatione, de simonia, l. ult. ff. quod cuiusque universi. Quoad secundam partem, ex cap. ceterum, de donat. cap. 2. de feudis, cap. 3. de constit. lib. 6.

cap. unio, §. final. ne Sede vacante, eodem libro, cap. unio, ad finem, de clerico, qui investituram, in usibus feudor. Illustrant ultra congestos à Bardola in presenti, Cujacius hic, Lambertinus de iure patron. lib. 2. p. 2. artic. 12. Rouffellus lib. 2. distor. Pontifi. cap. 11. Selva de benef. 2. p. 9. 22. Corralius eod. trat. 2. p. cap. 4. Valensis de benef. lib. 1. tit. 9.

Sed pro dubitandi ratione ita insurgit potest in presentem assertio: & primò adversus priorum partem ita argumentor. Jure communi ordinarii collatores beneficiorum sunt Episcopi, qui in Ecclesiis suae diocesis conferendis fundatam habent intentionem, ut pote qui ex principii juris omnium Ecclesiarum curam gerunt, cap. omnes 16. q. 7. cap. decretum, cum sequentibus 10. q. 1. c. 1. cum ex injuncto, in fine, de haereticis. Igitur ipsi per se, irrequisito etiam Capitulo possunt clericos instituere, & destituere. In aliam etiam partem assertio ista insurgit: nam consuetudo, de qua in presenti, importat alienationem rerum Ecclesiarum sine debita solennitate: sed talis consuetudo, tanquam Ecclesia nimis onerosa, improbat, cap. 1. de consuec. cap. cum causa 8. de seni. & re judic. Clement. unic. de reb. Eccles. Igitur consuetudine Praelatus acquirere non potest jus presentandi irrequisito Capitulo, in beneficiis, in quibus jus patronatus spectat ad ipsum collegium.

Qua dubitandi ratione non obstante vera est praesens assertio, cujus ratio redditur ab Alexandro III. in presenti, quia videlicet Canonici fratres sunt, sive Praelatus est caput, Canonici verò membra, cap. pastoralis, hoc tit. Et quoniam non decet caput à membris discedere, nec è contra membra à capite, cap. non decet, 12. dist. ideo non debet Praelatus irrequisito Capitulo clericos ad beneficia presentare, instituere, vel destituere, cum jus patronatus spectat ad ipsum simul cum Capitulo. Accedit, quia quae ad collegium spectant, pertinent ad universos simul, non ad singulos, ut supra probavi, verbo Collegium, & ita licet Praelatus caput communitatis sit, non tamen potest solus per se quae collegii sunt, petagere. Quod tamen procedit, nisi consuetudine aliter introductum, aut privilegio concessum sit; quia consuetudo, & privilegium tollunt ea quae sunt juris positivi à Praelato, & tribunt Capitulo, vel è contra, cap. 3. de consuec. lib. 6. & quoniam presentatio à patrono faciendâ est quid juris positivi, cap. praeterea, de iure patron. ideo Praelatus potest consuetudine, aut privilegio acquirere jus presentandi irrequisito Capitulo.

Nec obstat dubitandi ratio supra expensa; nam omiſsa distinctione, quando collatio, seu presentatio spectat ad Praelatum solum, vel ad Praelatum & Capitulum tantum, & quando ad utrumque simul, quam fuscè prosequitur Valensis lib. 1. de benef. tit. 9. dicendum est, beneficiorum inferiorum regulariter collationem ad Episcopum tantum spectare; praebendarum verò, & majorum beneficiorum, simul cum consensu Capituli, quo casu Praelatus per se irrequisito Capitulo conferre non valet: unde cum in presenti agamus de presentatioe ad beneficia, quae simul competeat Praelato, & Capitulo, ideo docetur Praelatum per se non posse presentare, instituere, aut destituere irrequisito

quisito Capitulo. Nec obstat secunda difficultas, pro cuius solutione discrimen est constituendum inter consuetudinem rationabilem, legitimeque præscriptam; & inter injustam, nec rite præscriptam. Prima observanda est, secunda verò improbat, ex dicto cap. 1. junctis ibi adductis: unde cum in præsentibus supponatur, consuetudinem esse rationabilem, legitimeque præscriptam; ideo docetur eam esse observandam.

Superiori assertioni obstat textus in cap. ex litteris 7. de iurisdictione in illis verbis: Postmodum Abbas a prælati monasterium præsentavit eidem. Ex quibus aperte deducitur, Abbatem clericum ad Ecclesiam præsentasse absque consensu Capituli: igitur quia Prælati per se, etiam irrequisito Capitulo clericum præsentare potest. Agnovit difficultatem Lambertinus de iurisdictione lib. 2. p. 1. quest. 2. art. 12. num. 2. § 3. qui affirmat verba illa non esse Pontificis de cidentis, sed partis allegantis. Verum facilius responderi potest afferendum, præsentationem factam sine assensu Capituli, nullam esse; atamen dum aliud non constat, præsumi in præsentationibus Prælatorum, quod fiunt de collegiorum suorum assensu; unde etiam dicitur in dicto cap. ex litteris, simpliciter Abbatem præsentasse, hoc tamen præsumptione juris sic intelligi oportet; quod erudite observavit Sanchez lib. 7. moral. cap. 14. num. 7. & ex eo Barbosa hic.

Difficilis etiam redditur Innocentii III. decisio relata in cap. edoceri 21. de rescriptis; ubi assertur, quod si in causa, vel litigio, quod pertinet ad Abbatem, & conventum simul, quis litteras impetret adversus Abbates, nullam habita mentione de suis conventibus, tenentur Abbates ipsis querelantibus respondere. Verba Innocentii sunt sequentia: Ita ut non possint dicti Abbates, per se tueri appellationem. quominus respondere. Ex quibus deducitur difficultas, quod, ut constat ex Coelestini nostri decisione, quam exponimus, quando est actus communitatis, non valet Abbas per se ad beneficium præsentare, aliumve actum exercere; ita similiter

cum lis esset decernenda per Abbatem, & monachos, non posset Abbas per se solum, irrequisito conventu, convenire: quod si verum esset, falsa videretur Innocentii decisio in dicto cap. edoceri. Verum si animadvertamus, verba relata in d. cap. edoceri, illam rationem decisionis Pontifex reddit in illis verbis: Cum ex officio suo teneantur congregationum suarum negotia procurare. Quibus non significatur aliud observari in lite, ac in præsentatione, quia liti ex officio Abbas tenetur providere, cap. 2. de donat. cap. cum nobis, de elect. cap. u cui, eod. tit. in 6. l. ult. ff. quod cuiusque univers. Sed in contrarium illud est, quod scriptum legitur in cap. i. de procurat. ubi assertur, Presbyteros, & Diaconos ad litem peragendam coram Romano Pontifice Gregorio Magno, propterea Episcopi litteras attulisse, & tamen ipsos cum huiusmodi litteris admissos non esse, nisi cum subscriptione Capituli. Certum est quod si solus Abbas per se posset litigare sine Capitulo, falsissimum esset quod Pontifex affirmat in dicto cap. edoceri, sic intellecto à Panormitano; quasi subscriptio Presbyterorum, & Diaconorum in dicto cap. i. requiratur, non quasi procuratorem constituentium, sed quasi testium. Constat enim capitulares esse legitimos testes in causis sui Capituli, cap. veniens, et. 2. de testibus. Nec obstat textus in dicto cap. i. quia debet intelligi de causis arduis, in quibus non sufficit generale mandatum quod habet Prælati; requiritur verò speciale, cap. qui ad agendum, de procurat. in 6. cap. final. eod. lib. Quibus solutionibus tanquam parvi momenti ommissis, quidam Antecessor noster differentiam constituebat inter negotia, quæ tractantur in Capitulo, & quæ extra Capitulum: de illis intelligebat textum in dicto cap. i. ut requiratur Capituli auctoritas; de istis verò minimè: quæ omnes solutiones commentitiæ videntur; ideoque magis placet dicere, in poenam Prælati, qui alios ad agendum cum epistolis miserat, & postea revocaverat, dicens facta per primos procuratores esse nulla, postea ipsorum litteris fidem non adhibuisse Gregorium Magnum, ut constat ex eodem textu.

CAPVT VII.

Innocent. III. R. Archipresbytero, & Magistro Scholarum, & P. de Vico, Canonico sancti Astregisli (a) Bituricensis.

Cum Apostolica Sedes, cui (licet immeriti) præsidemus, universis per orbem Ecclesiis non humanâ, sed divina sit institutione prælata, iustum est, & conveniens, ut ad eam tanquam ad magistram, & matrem super diversis juris antiqui referantur dubiæ quæstiones, ut quæ jura constituit, eadem quoque jura distinguat, ne quæ diversa cernuntur, videantur adversa. Sanè (sicut ex litteris vestris accepimus) cum ex una parte Capitulum sancti (b) Stephani, & Capitulum de (c) Salis; & ex altera Monachi de (d) Pratea super decima quadam, quam à monachis ipsis petebant, in vestrum compromississent arbitrium, & vos partibus convocatis cognosceretis de causa: Monachi proponebant ordinationem ipsius decimæ sibi à quodam milite factam, & venerabilis fratris nostri N. Bituricen. Archiepiscopi, diocæsani ejus accedente consensu confirmatam fuisse: seque auctoritate (e) Hieronymi munitos existere, qui scribens ad Damasum ait: Si aliquando fuerint

à laicis malè detenta, quæ divini juris esse noscuntur, & in usum transferint monachorum, Episcopo tamen loci illius præbente consensum, constabuat eis omnia perpetuâ firmitate subnixâ. Econtrario pars allegabat adversâ, consensum Episcopi sine Cleri consensu minùs sufficere, auctoritate Leonis Papæ dicentis: Ne quis Episcopus de rebus Ecclesiæ quicquam donare, vel commutare, vel vendere audeat, nisi fortè aliquid horum faciat, ut meliora prospiciat, & cum totius Cleri consensu, atque tractatu id eligat, quod non sit dubium Ecclesiæ profuturum, Quia verò super his auctoritatibus dubitantes Sedem Apostolicam consulere voluistis, humiliter inquirentes, utrum quando decima possidetur à laico, si conferratur Ecclesiæ, ad confirmandam donationem consensus Episcopi sine Cleri consensu sufficiat, nos devotioni vestræ taliter respondemus, quod monendus est qui decimam detinet, ut eam restituat Ecclesiæ, ad quam spectat. Quod si forsan induci nequiverit, & eam cum diocæsani consensu alteri Ecclesiæ assignarit, præfertim religioso conventui, constabit ipsa donatio perpetuâ firmitate subnixâ. Auctoritates enim præmissæ, licèt diversæ, (f) non sunt tamen adversæ, cum aliud sit alienare quod ab Ecclesiâ possidetur; & aliud quod detinetur à laico, ad usum ecclesiasticum revocare. In alienatione verò, juxta (g) Leonis Papæ decretum, consensus Episcopi sine Cleri consensu non sufficit. In revocatione autem [juxta responsum Hieronymi] sufficit consensus Episcopi, cum per utrumque utilitati ecclesiasticæ consulatur. Nam & in (h) Lateranen. Concilio est inhibitum, ne quælibet religiofa persona Ecclesiâ, & decimas de manibus laicorum, sine consensu Episcoporum recipiat: per quod rectè datur intelligi, quod sufficit consensus Episcopi, ut licitum sit Ecclesiæ decimam de manu recipere laicali. Datum Romæ, &c. Non. Julii, Pont. nostri anno (i) primo.

NOTÆ.

1. (a) **Bituricensi.** Ita etiam legitur in cap. 1. sub titulo de his, quæ conceduntur sine consensu Capituli, in 3. collect. & in ipsis epistolis Innocentii III. editis à Sirleto, fol. 142. Et licèt Glossa marginalis pro Archipresbytero, legat Archiepiscopo, audienda non est; nam temporibus Innocentii III. Bituricenses Præsules fuerunt Guillelmus, & Gerardus, non autem R. ut hic legitur: quare retinenda est lectio Archipresbyteri, ut hic habetur. De Bituricensi Ecclesiâ plura adduxi in cap. final. de majorit. & obed.
- (b) **Capitulum sancti Stephani.** Ipsius videlicet Ecclesiæ Cathedralis, quæ est Protomartyri Stephano dicata.
2. (c) **Ex Capitulum de Salis.** Id est, D. Mariæ de Salis, quæ est Ecclesiâ Collegiata in ipsa urbe Bituricensi, ut refert Chenu in serie Præsulum ipsius Ecclesiæ.
3. (d) **De Pratea.** Pratea est monasterium Ordinis Cisterciensis, in diocesi Bituricensi, sex leucis distans ab Avarico; cujus monasterii meminit Robertus Claudius in catal. monasteriorum Gallia, per hæc verba: Pratea Ordinis Cisterciensis,

diocesis Bituricensis, fundatum anno 1145. quarto idus Novembris. Et ex eo idem referunt illustrissimus Manrique tom. 2. annal. Cisterciens. anno 1145, cap. 1. fol. 21. num. 8. Fratres Sarmatani tom. 4. Gallia Christiane fol. 756. Eius monasterii Abbatiæ unita fuit alia Abbatiâ de Bocardagoberti, ut referunt Frat. Sarmat. ubi proxime.

(e) **Dei Hieronymi.** Relati in cap. final. 16. quæst. 1.

(f) **Diversa non sunt.** Separant enim sæpè sæpius juris Auctores adversas sententias à diversis, l. 3. ff. ut legat. nomine.

(g) **Leonis Papa.** In cap. sine exceptione, 12. quæstion 2. cujus integra extat tom. 1. Bullarii, fol. 13.

(h) **Lateranen. Concilio.** Relato in cap. prohibemus, de decimis, ubi textum hunc exponemus.

(i) **Anno primo.** Qui fuit Christi 1199. Post hæc verba, tam in tertia, quam in sexta collectione leguntur illa: *Hæc autem de his decimis intelligimus, quæ perpetuò sunt in feudum concessa.* Sed in ipsa epistola edita à Sirleto non reperiuntur, & rectè, ut dicemus in dicto cap. prohibemus, & in cap. 2. de donat.

CAPVT VIII.

Idem (a) Metensi Archid.

TUa nuper. *Et infra:* Adjecisti etiam, utrum Episcopo, vel electo; cum solo Archid. præter assensum majoris Ecclesiæ, cum ab ipsa eligatur (b) Episcopus; & Archidiaconus assumatur de ipsa, Cœnobiis, vel Ecclesiis conventualibus, ad quas jus pertinet patronatus, liceat conferre perpetuò vacantes Ecclesiâ (c) baptismales, *Et infra:* Alterius etiam quæstionis solutio ex epistola Leonis Papæ colligitur evidenter, in qua legitur: Ne quis Episcopus de rebus Ecclesiæ quicquam donare

hære, vel permutare, vel vendere audeat, nisi forte aliquid horum faciat, ut meliora prospiciat, & totius Cleri tractatu, atque consensu id eligat, quod non sit dubium Ecclesiæ profuturum. Irrita enim Episcoporum donatio, venditio, & commutatio rei ecclesiasticæ erit, absque consentientia, & subscriptione Clericorum: per hoc enim noveris solutam secundo loco propositam questionem, cum concessiones Ecclesiarum perpetuas, & alienationes non sit dubium pertinere.

NOTÆ.

M *Etenim.*] Ita legitur in tertia collectione, sub hoc iii. cap. 2. sed vetero, ne legendum sit *Exoniensis*, ut in cap. lva nuper, de insti. in 3. collect. ubi, ni fallor, est prima pars præsentis epistole. De Exoniensis diocesi nonnulla notavi in cap. 6. de filius presbytri.

(b) *Episcopus.*] Juxta temporum varietatem, ut notavi in cap. 2. de elect. cap. cum Ecclesia, de causa possel.

(c) *Baptismales.*] Parochiæ ubi baptismus administrabatur, jom præcis temporibus baptismales dicebantur, c. 45. 16. g. 1. Concilium Tolet. r. cap. 54. Aquisgran. cap. 45. ex Capitularibus Caroli probat Filescus de origine parac. cap. 7.

CAPVT IX.

Idem Episcopo (a) Helensi.

Pastoralis officii diligentia. [Quære supra de rescriptis, de officio & potestate judicis delegati.] Præterea quæ si videri (cum (b) auctoritate Dionysii fuerint parochiæ limitatæ) quatenus singularum parochiarum proventus in usus Ecclesiæ cederent necessarios, & stipendia ministrorum, si Episcopo liceat sine auctoritate Summi Pontificis, vel saltem sine sui Capituli voluntate, viris religiosis conferre obventiones alicujus parochialis Ecclesiæ, sustentatione vicarii reservatâ. Et cum Lateranensis Concilii statuta prohibeant Ecclesiis novam imponi, vel augeri veterem (c) pensionem, postulas edoceri, an Episcopus valeat Religionis consentiente Patrono, totam Ecclesiam, vel de novo conferre aliquam portionem. Ad quod breviter respondemus, quod salva constitutione canonica de concedendis piis locis (d) quinquagesima portione, neque primum, neque secundum potuit facere Episcopus (nisi de licentia Rom. Pont.) præter Capituli sui (e) voluntatem.

NOTÆ.

H *Helensi.*] Ita legitur in tertia collectione, sub hoc tit. cap. ut quam inscriptionem expositum in cap. pastoralis, de rescriptis.

(b) *Auctoritate Dionysii.*] Relata in cap. 11. 13. quest. 2. ubi: Ecclesias singulas presbyteris dedimus, parochias, & cameteria eis divisimus, & unicuique suo propriam habere statumus. Quamvis enim Evaristus parochias primus divisisset, ac singulis certos clericos intulisset, ipsasque Ecclesias titulos appellasset; tamen quia Valeriani persecutio, presbyteris à suis titulis ejectis, salubrem hanc institutionem sustulerat, restituit eam Dionysius pace Ecclesiæ datâ: inde factum est, ut plures primum parochiarum divisionem illum constituant, alii verò Evaristum, ut docent Severinus Binius in not. ad epistol. Evaristi. Lantmeter. lib. 2. de vet. r. monac. c. 70. Citonius ad titulum de clericis non resid. Filescus de orig. parac. cap. 4. P. Gregor. lib. 1. par. iii. in. 23. cap. 8. Balboa in cap. omnis, de pœnit. & remis.

(c) *Pensionem.*] Cap. prohibemus ubi dicemus, de censibus.

(d) *Quinquagesima.*] De qua agemus in cap. Apostolica, de donat.

(e) *Sui voluntatem.*] Et ita certum est Episcopum non posse unire Ecclesiam alicui monasterio, irregulari Capitulo, cap. consultationibus, cap. pastoralis, de donat. nec contrarium

probat in cap. 2. de rebus Ecclesiæ, in §. combil. ubi: Postulasti per Sedem Apostolicam edoceri, utrum tibi quasdam decimas, quas quidam antecessores tui pro quibusdam nullis Religiosis concessere quibusdam, auctoritate tibi liceat propria revocare? Ad quod tibi duximus breviter respondendum, quod si concessiones talem contra canones in Ecclesiæ tua præiudicium videris attentatam, ipsam debes auctoritate superioris legitime revocare. Nam supponendum est in ea specie tum consensu, & consilio Capituli Episcopum decimas concessisse, sed in præiudicium Ecclesiæ; quo casu talis concessio revocari valet. Accedente igitur Capituli consensu, potest Episcopus unire Ecclesiam loco religioso, cap. si Episcopus 12. quest. 2. ubi: Hoc de consensu Concilii sui habeat licentiam faciendi. Et Clement. 2. de rebus Ecclesiæ, ubi: Consentiente Capitulo uniatur, aut religioso loco donetur. Docent Thom. Sanchez 2. p. summa, lib. 7. cap. 29. num. 148. Barbosa de dignit. cap. 42. Garcia de benefic. p. 12. cap. 2. Petrus Gregorius eod. tract. cap. 13. ad finem. Citonius ad tit. de donat. Et si Ecclesia habeat patronum, potest Episcopus cum ejus consensu illam religioso loco unire, cap. unic. de jure patron. in 6. cap. pastoralis, de donat. ubi docetur Episcopum conferentem Ecclesiam loco religioso ex consensu patroni, conferre jus, quod in illam Ecclesiam habebat; patronum autem jus suum patronatus. Quod si opponatur textus in cap. illud, de jure patron. ubi laicus contulerat Ecclesiam vacanti loco

Handwritten notes in the right margin, including the word "EVA" and other illegible characters.

loco religioso, & deciditur, collationem esse irritam: tum quia sine auctoritate Episcopi facta est; tum quia erat Ecclesie nondum vacantis. Responderetur laicum illum conferre intendisse Ecclesiam illam nondum vacantem, ut ex tunc valeret collatio in præjudicium Recto-

ris legitime possidentis, aliis si conferre voluisset absque ejus præjudicio; ut à tempore vacationis frueretur illa locus religiosus, valeret utique concessio cum consensu Episcopi facta, ut docent ibi Abbas num. 7. Hostiensis & alii.

CAPVT X.

(a) Honorius III. Archiepiscopo Senon. & ejus Suffraganeis.

ET si membra corporis Christi, *Et infra*: Provinciae Senon. Capitula Cathedralia suam ad nos querimoniam transmiserunt, quod Archiep. Senon & suffraganei ejus, procuratores ipsorum nuper ad (b) provinciale Concilium convocatos, ad tractatum eorum admittere noluerunt, licet nonnulla soleant in hujusmodi tractari Conciliis, quæ ad ipsa noscuntur Capitula pertinere: quare nostram audientiam appellarunt. Sanè nos auditis quæ ipsorum nuntiis super his proponere voluerunt, & intellectis nihilominus literis, quas nobis super eodem curastis negotio destinare: tractatu exinde cum fratribus nostris habito diligenter, & utique nobis, & eisdem fratribus nostris concorditer visum fuit, ut ipsa Capitula ad hujusmodi Concilia invitari debeant, & eorum nuntii ad tractatus admitti, maxime super illis, quæ ipsa contingere Capitula dignoscuntur.

NOTÆ.

1. (a) **H**onorius III. In sexta collectione legitur Innocentius III. sed malè, cum textus iste sit Honorii III. in ejus compilatione, sub hoc titul. cap. 1. reperitur prout hic transcribitur. De Petro de Corbolio Senonensi Archiepiscopo, & eà Ecclesia nonnulla notavi in c. 6. de constu.
- (b) *Provinciale Concilium.* Quod quando, & quomodo sit celebrandum, exponemus in cap. sicut olim, de accusat.

COMMENTARIUM.

1. **C**onstitutio hæc adeo singularis est, ut vix in jure expressum reperitur, an evocanda sint Capitula suffraganea ad Concilium provinciale, ut in eo procuratores suffragium habeant, cum nusquam, vel ratò eos Conciliis adfuisse legamus, nisi in aliquibus Conciliis nostræ Hispaniæ, præcipueque provinciæ Tarraconensis, ubi procuratores ipsarum Ecclesiarum post Abbates subscribunt; & Capitula ipsa evocata fuisse ad respondendum super negotiis, & rebus Ecclesie, liquet ex cap. grave, de prebend. can. 13. Concil. Tarracon. i. ibi; *Epistola non solum è Ca-*

thedralis Ecclesie presbyteris, verum etiam de diocesanis ad Concilium trahant. Rationem hujus evocationis reddit Joannes Patriarcha Alexandr. anno 1331. in Concil. Tarracon. his verbis: *Quia dicitur bonis Ecclesie Metropolitana, & Concilio minuitur. Et auctoritas Concilii, que in multis consistit, potius quam paucis, subtrahitur circa ea que in ipsis Conciliis tractanda sunt.* Accedit, quod cum Concilia pro excessibus corrigendis, & pravis moribus reformandis omnium clericorum convocentur, dicit. cap. sicut, de accus. ideo Capitula suffraganea vocanda sunt, cap. de eulogio, 18. distinct. quod & expressit Synodus Trident. sess. 24. de reform. cap. 2. Deinde, nam si in Conciliis generalibus prædicta Capitula vocantur, ut constat ex actione 1. Concil. Chalced. in epistola Imperatoris ad Dioscorum, ubi prohibetur Episcopis, ne eosdem mittant procuratores, qui constituti sunt à Capitulis; quanto magis ad Concilia provincialia vocari debent. Sed hoc jus ita observatum patulacim sublatum fuit, ita ut jam pluribus retrò sæculis Capitula ad Concilia provincialia non vocentur, etsi Abbates jus baculi, & mitræ habentes evocentur, ut notavit Cironius in notis ad hunc textum.